

14. n.

VASÁRNAP

„Debreczeni Ellenőr“
MELLÉKLETE.

1891. Okt. 4.

Firczak Gyula.

Ő felsége a király Firczak Gyulát nevezte ki a Pásztélyi Kovács János halálával elárvult munkácsi egyházmegye püspökévé. Szerencsésebb választást alig tehetett volna a kormány. Mert nehéz ugyan minden magas állásra megtalálni az arra méltó erőt és karaktert, de kétszeresen nehéz az a görög-katholikus püspökségek betöltésénél, hol a püspök föltétlenül hazafisága is erősen számba jön. Firczak Gyula hazafiságához a gyanúnak még árnya sem férhet. Erős karakter, munka és hazafiság jelszavai. Ösméri egyházmegyéjét s egyházmegyéje őt.

Firczak Gyula született 1836. aug. 22-én a kies fekvésű Horlyón. Ungmegyében, hol atyja Firczak Bazil akkor közszeretben álló parochus volt. Iskoláit Munkácson, Ungvárt, Kassán és Szathmáron végezte. Tanárai mindenütt szerették az engedelmes, fogékony elméjű, jeles tanulót.

Iskoláinak végeztével papi pályára lépett s mint jeles tehetséget, felküldte püspöke a bécsi egyetemre. Itt, ebben az idegen környezetben tanulta a theológiát. De hazájáról, nemzetéről itt sem feledkezett meg. 1857-ben, tehát akkor, a midőn javában dühöngött Magyarország a legsötétebb abszolutizmus, Firczak, a theologus, több magyar társával szövetkezve, egy 10 naponkint megjelenő magyar lapot szerkesztett.

Firczak püspökének meg-

FIRCZAK GYULA.

elégedésére kitünően tanult a bécsi egyetemen is. Nagy szorgalmáról tesz tanubizonyosságot az is, hogy mielőtt elhagyta volna a bécsi egyetemet, letette a dogmatikából a tudori szigorlatot.

Befejezvéen tanulmányait, 1861-ben pappá szentelték. A püspök azonban nem küldte parochiára, hanem ott tartotta maga mellett, mint oly tehetséget, kire magasabb feladatok várnak. Nem sokáig kellett várnia, már a következő esztendőben püspöke kinevezte az ungvári liceumba a theologia tanárává. Nagy kitüntetés volt ez az alig 25 éves fiatal lelkészre nézve. A fiatal pap minden tekintetben megfelelt felebbvalói föltétlen bizalmának. Tizenhat éven keresztül tanította e nehéz tantárgyat s e nagy idő alatt tanítványai körében megszámlálhatatlan jó barátot szerzett magának.

Egy alkalommal Trefort miniszter Szász Károly miniszteri tanácsossal meg is látogatta a Firczak intézetét s mind a ketten a legnagyobb elragadtatással nyilatkoztak felőle. A miniszter elismerésének kifejezésül egy díszokmányt adott át Firczaknak, az intézetet egy rendkívül értékes könyvvel ajándékozta meg, melyben női kézimunkák és limzések mintái voltak a legrégibb kortól napjainkig.

Ugy látszik, a tanügy terén szerzett érdemei elismerésül nevezte ki a király 1879-ben becsületvölgyi (De valle bonesta) címzetes apáttá. 1883-ban a munkács-egyházmegyei kongresszuson ő volt

a tanügy előadója s az ő indítványára sok hasznos intézkedést hoztak be a népnevelés terén.

1884-ben már a lyceum főigazgatójává nevezték ki s 1886-ban káptalani nagyrépost lett. 1887-ben a nagy-breznai kerület országgyűlési képviselővé választotta. Mindjárt a ház megalakulása után beválasztották a közoktatásügyi bizottságba, melynek elnöke lett. Az ő elnökösködése alatt nagyon sok és kiváló fontosságú törvényjavaslatot tárgyalt le a közoktatásügyi bizottság. Ilyenek voltak a többi közt: a kisdudovásról, a közoktatásügyi tanács újjászervezéséről, a tanítói nyugdíj-alap rendezéséről, a felsőbb tanintézetek tandíjügyeinek rendezéséről szóló törvényjavaslatok, melyeknek megvitatásában elnöki állásánál fogva is tevényt részt vett.

De Firczak működése a közélet terén nem a képviselőházban kezdődik. 1876. óta Ungvármegye zöld asztalánál látjuk, mint az állandó választmány tagját. Szorgalmas tagja volt az ungvári közművelődési társulatnak is, melyben a zenészet elnöki tisztét viselte.

Ily sokoldalú és közhasznú tevékenység mellett nem csoda, ha kiérdemelte egyházmegyéje minden fiának szeretét és tiszteletét.

De leginkább megnyerte egykori tanítványainak, a papnövendékeknek hálaát és vonalmát. Ugy bánt velök, mint gyermekeivel. Nem a zárdai élet gyakran rideg tulszigorával, hanem leereszkedő nyájas barátsággal, egy mély kedélyű ember igaz szeretetével igyekezett őket megnyerni a lekipásztorkodás magasztos hivatásának. De e mellett nem feledkezett meg arról sem, hogy tanítványai, ha egykor mint nős papok szerte szélednek a vadregényes Kárpátok hegyzugaiba, hol sovány a föld, szegény a nép: tudjanak ahhoz is, hogy mint lehet az éghajlat s az agyagos föld mostohaságával megküzdenni.

Egy arra hivatott egyénnel különösen a gyümölcsfatenyésztésben képezte ki papnövendékeit. Az a hegyvidék ugy is erre alkalmas első sorban. A lankás hegyoldalak szinte kínálkoznak a gyümölcsfatenyésztésre. Ezzel nyer nemesak a pap, hanem nyer a nép is, melyet erre beoktat. Új forrás, új keresetű ág ez, mely arra van hivatva, hogy lelkész és hívők kiemelkedjenek abból a szörnyű szegénységből.

Mint püspöknek alkalma lesz ezt fejleszteni s hogy meg fogja tenni: multja reá a garancia.

Toma Szilárd.

Boldogság.

(J. J. Ampire.)

Bizony jól mondjátok, panasza nincs okom,
Boldogságom teljes, nincs mit vennem zokom;
Harmincz év, szabad lét, senki sem gyűlöli, s még
Szeretnek, megáldott egészséggel az ég;
Könyv is jutalmazgat új gyönyörűséggel,
És szép az idő is máma éppenséggel

Hej, a rossz napokban, lótt medve, modjára,
Sebzetten húzódtan mély erdő árnyára;
Mély erdő árnyának kristály szín patakját
Vég nélkül lepergő könyeim zavarták.

Most már boldog vagyok társaságba való,
Nevető, ragyogó, megcsókolni való;
Csörgő patak erdőn tölem már el lehet,
Nem ringatja többé tükrén bús képeimet.

Akkor, ha fárasztott e világi élet,
Keservem mélységes ábrándokba mélyed;
Szívem szerint való égbe ragadtattam,
Édes-fájó kéjjel ah kimondhatatlan.

Most, hogy abba hagytam a bohó álmodokat,
Csak füvészet köiben szedek virágokat,
S ha néha látok is elmélyedő szemmel:
Valamely bolond könyv vívódik eszemmel.
Sújtólva — szeretni, élni vágyakoztam:
Könyvet írok, másra nem érkezem mostan.

Oh ti mesteri búaltató dálnak,
Búaltató dálnak, bú-varázsitalnak,
Ha majd dalotoktól elcsöndesültetek
Boldogságomon is kissé könnyítsetek!

Nagy Mór.

Porszem az ember . . .

Porszem az ember a nagy mindenségbe
És vágya mégis végtelenbe jár,
Kis pont a csillag a mérhetlen égen
De láng a lelke tündöklő nyár.

Tündöklő fényben az eget bejárni
Volt ifju lelkem ideálja rég,
Vezér csillagként melyben földi vágyak
Megtisztult lángja olthatatlan ég.

Elöl járni a vészés éjszakákon
Míg keleten a hajnal pirja kel
Az égen élni, csillagként meghalni
Mint láng meteor ugy lobbanni el.

Az égen élni, csillagként meghalni
Oh lázas álom, édes örület!
Miért kísérsz te elérhetetlen,
Miért csábítasz újra engemet.

Le von a föld minden nyomorúsága
Hitvány valóság sújtoló kara.
Homályban élni, nyom nélkül letűnni
Árny árny ha vész ha jó az éjszaka.

De én elérlek te elérhetetlen!
— Követlek lelkem bus sejtelmével,
Elérlek én ha szárnyát bontja lelkem
Szét törve hull le majd e por hávely.

Lesz csillag a mely lelkem fölragyogja
Bejárja vele a magas eget,
A földön ugy is célt utat tévesztve
Homályban veszve bolygott szenvedett.

Hallgató.

A „New-York“ palota pályázata.

(Képekkel.)

— Első közlemény. —

A ki három-négy évig nem volt Magyarországon fővárosában, bámulva, csodálkozva járkal az utcákon, nézve a hirtelen támadt palotasorokat, pompás utakat. A villamos vasut végig röpti ez „új város“, a körutakon és léptenyomon a modern architektura egy-egy remekével találkozik. De egy hiányt is tapasztal, ha végig néz. Igazi, monumentális épület alig akad. A bérházak építői csak a jövedelmezőségre néznek (a mi drága építkezést tekintve eléggé érthető), középület pedig csodálatosan alig akad a mérföldnyi uton.

A „New-York“, e hatalmas biztosító társaság tüzte ki feladatául, hogy olyan palotát épít, mely pártját ritkítja Európában. De hát ez a társaság, melynek aktívái jelenleg 600.890,525 frankra rugnak, meg is teheti azt, a mit más szegény ember, a maga néhány millió-jával el nem érhet.

Érdekes, jellemző e társaság története arra nézve, hogy okos és becsületes vezetés mellett minő gyors sikerre tehet szert bármely vállalat. 1845-ben kezdte meg működését New-Yorkban és ma fiókjai vannak: Budapesten, Párisban, Amsterdam, Barcelona, Belgrád, Bécs, Berlin, Brüsszel, Kristiania, Konstantinápoly, Kopenhága, Lisszabon, London, Madrid, Róma, Szent-Pétervár, Szófia, Stockholm, Turin, Varsó és Vevey városokban. Mint egy óriási hálózat, ugy terjed végig az egész földtekén.

Ha csak az utolsó nyolcz év arányát vesszük figyelembe, akkor is látjuk a horribilis haladást. 1883-ban a biztosítottaknak kerek számban 34 milliót, 1890-ben pedig 69 milliót fizetett ki s míg 1887-ben új biztosítás 273 millió frank volt, addig 1890-ben 827 millió! Az 1890-ik évben a társulat minden nap átlag kétszázharmincezer frankot fizetett ki biztosításokra.

Ilyen társaság aztán megteheti azt, hogy olyan palotát emeljen, mely hatalmas arányaival méltón képviselje, mintegy jelképe legyen annak a tőkének, annak a szilárd szellemek, mely benne lakik.

A társaság tehát pályázatot hirdetett az emelendő palotára és az eredmény váratlanul fényes volt. Magyarországon legnagyobb hírépítészei szálltak síkra. Bobula János és Ulrich 2-2 tervvel, Bukovics Gyula, Freund Vilmos, Pecz Samu, Quittner Zsigmond, Steinhardt és Láng, Hauszmann Alajos és egy névtelen, egy-egy tervvel szerepelnek.

Hauszmann Alajos tanár homlokzat-tervezete olasz renaissanceban vontatva és a homlokzat, egyszerűsége által hat. A közép risalith kiképzése igen csinos. A földélen alkalmazott kupola a barock stylba vág.

Steinhardt és Láng műépítészek ter-

vében a homlokzat a francia korai renaissanceban tartva, nagyon impozáns, előkelő benyomást tesz. A közép risalith kiképzése, a föltte alkalmazott kupolaszerű toronnyal nagyon sikerült, ugyszintén a sarokkiképzés igen eredeti.

Ulrich Keresztély műépítésznek két terve van. Francia renaissance-stylben tartva, hatalmas tornyaikkal imponálnak.

Pecz Samu műegytemi tanár góth-stylben tartotta homlokzatát. A földszinten arkádokat alkalmazott és a kapubejáratot szépen önállóan dekorálta. Az épületet hatalmas, égbetörő tornyai díszítik.

Bukovics Gyula egyszerű bérháztervezetet készített, s mint valamennyi, ő is 3 risalithra osztotta homlokzatát, mely különben egyszerűségével tűnik ki

(Vége következik.)

Ellenzéki politika.

Vigjáték egy felvonásban.

Irta: VÉRTES JÓZSEF.

Személyek:

Bojár. — Bojáriné. — Leonka leányok. — Bardi.

Bojáriné egy támlányon férjétől elfordulva ül. Bojár belép, feleségére néz s fejét bólingatja.

Bojár. Megint baj van! Összezarodott az európai konstelláció, háboru van kitörőben! Ismerem már a feleségemet, hej 18 év óta van hozzá szerencsém! Hiszen szép dolog volna a házasság, csak ily soká ne tartana, mert ezalatt a 18 év alatt annyi volt a családi perpatvar, hogy harminczéves háborunak is sok lett volna. Ismerni kell az asszonyt! Olyan az mint a tűz: jótékony míg féken tartjuk, de jaj nekünk, ha nem bírunk vele, akkor aztán pusztít! Én ugyan bírok a feleségemmel! Hiszen mi tagadás, szeretem őt még ma is, de azért csak én vagyok az ur! (Felesége felé megy). Marcsa, édes Marcsa! (Félre). Nem felel! Nos, édes feleségem, mi baj? (Bojáriné haragosan rázza fejét). Ejnye, ejnye te kis hitves társam, hát megint duzzogsz? (Bojáriné lázasan mozog a széken). Biz isten rád sem ismerek, ha te hallgatsz! So' sem hittem volna, hogy kigyőződ ennyi ideig szó nélkül! Mi történt a nyelvvelled. (Bojáriné haragosan visszatekint férjére). Hohó, szemedtől nem félek ugy, mint a nyelvedtől, csak nem helyezted nyugalomba? (Bojáriné haragosan felugrik, de még mindig elfordul férjétől.) Ugyan drága Marcsám, beszélj már, ugy vagyok a te czivódásoddal, mint a mustárral: nem szeretem, de megszoktam a kövér hushoz; tudod, a molnár is akkor ébred, ha a malom nem kerepel... (Bojáriné haragosan megfordul, s a férj mintha megijedt volna, félbe hagyja). Nagyon komoly dolog lehet? Ruha, színház vagy kocsis bánt? Ismerem már

a mi házasságunk csinyját-binját; mikor te duzzogsz, akkor háborut izensz; csatát vivunk, a te fegyvered a nyelv, azután kapitulálsz s én diktálom a béke feltételeit.

Bojár. Elég legyen már uram!

Bojár. No nézd! El sem kezdtk s már elég! Tudod, ha te hallgatsz, én beszélek helyetted.

B.-né. Hagyjon fel balgaságaival!

B. Te duzzogsz s én hagyjak fel, Marcsa, Marcsa, hát vén korodra sem nő be a fejed lágya! Nagy leányod van már, s ugy látszik, készülsz már az anyóságra. Mily szerencse, hogy nem az én anyósom leszel!

B.-né. Kezdem megelégeni a dolgot.

B. Én már régen megsokaltam! De emberbarát vagyok, nem akartam elválni, hogy a más felesége ne lehessél; lásd, jobban szeretem felebarátomat, mint magamat! Magamon elviselem a sebet, de mást számba tudnék.

B.-né. Tréfalkozására csak megvetéssel felelhetek! Érti!

B. Dehogyan értem! Nem tréfa ez, hanem komoly dolog! Látod, mi férjek kétszer halunk meg: egyszer mikor még egy leket kötnek hozzánk, egyszer meg mikor ott hagy a miénk is. S azt hiszem, ez utóbbi az enyhébb meghalás!

B.-né. Igazságtalanságánál csak vakmerősége nagyobb.

B. Mikor az ember megnősül nem vakmerő, hanem merőn vak, az igaz, de hogy te miért duzzogsz, ezt még mindig nem tudom. Ugy szokásból? Vannak emberek, kiknek szokása a verekedés, az ivás, a sétálás, neked a duzzogás. Nálad a szokás törvényt szab!

Mennyivel jobb volna, ha ruhát szabna, akkor nem volna oly nagy a szabó kontó!

B.-né. Torkig vagyok uram, kiméljen meg!

B. Mitől? A te duzzogásodtól talán, én ezzel már fülíg vagyok!

B.-né. Elvégre is értsük meg egymást! Ez az állapot elviselhetetlen, ezen változtatni kell.

B. Igaz, hiszen akartunk is változtatni. Nem emlékszel? Egy izben anyámnak panaszkodtál, hogy elválnál, csak a három gyereket nem tudod köztünk hogy elosztani. A mama azt tanácsolta, hogy várjunk míg négy lesz. Én nem akartam a válás elé akadályt gördíteni és mikor két év múlva ismét panaszkodtál, megint nem válhattunk el, már öt gyermekünk volt!

B.-né. Hát tehetek én róla? De nem is erről van szó! Sokkal jobban haragszom önre, semhogy elválnék, de ez az élet így nem tarthat tovább! Elég volt 18 éven át, most hát fordulónak kell beállani!

B. Fordulónak? Hova akarsz fordulni? Én tőlem elfordulni, oh, csak tegyed, avagy visszaakarod terelni az élet, hiszen ha még egyszer fiatal lehetnék! Azt ajánlanám, hogy az apagyilkosokat büntessék — házassággal.

B.-né. Mily közönséges ember ön! Oh, ismerem én az effajta embereket. Önnek tudom rabláncz a házasság rózsafüzére, mert szabadon szeretne röpkedni, mint a pille, virágról-virágra! De nekem is rabláncz és éppen ledobni ez czélom! Mert mi asszonyok önöknek rabjai vagyunk!

B. Igaz, lelánczolunk titeket magunkhoz és bezárunk titeket karjainkba és nektek ez nem tetszik!

B.-né. Émelygek a beszédektől! Önök a természet legszégényletesebb teremtsései!

B. Még ti beszéltek erről! Hiszen titeket asszonyokat nem is a természet teremt! Az csak leányokat tud teremteni!

B.-né. Milyenek is önök férfiak! Ha mi nők egy férfura nézünk, oh, akkor csapodárok vagyunk. Ha bepillantunk a tükörbe, hiúk vagyunk; ha egyet mosolygunk, kaczerók vagyunk! S önök férfiak, azt hiszik a természet szabadalmazottai! Önöknek szabad udvarolni, kimaradni, mulatni! Bájos ballerínák, kéteshírű hölgyecskék és igéző asszonykák, ezek az önök vágyai! Csak a másé legyen, elérhetlen s tilos-édes! Hanem mi, a házibarát szelleme kísért mindjárt, s a szarvak alakja rémit tüstént!

B. Csak nem akarsz szarvassá változtatni?

B.-né. Azt nem! Egészen mást! 18 év óta vagyok neje.

B. Sajnos!

B.-né. Ezalatt az idő alatt igazi rabja voltam!

B. Élethossziglanra vagy elítélve!

B.-né. Nem! Ha kegyelmet nem kapok, lázadok!

B (Csodálva). Nem értelek.

B.-né. Rögtön meg fog érteni! Hallgasson meg! Ön a világ legkiméletlenebb férje! Ön zsarnok, despota! Soha semmiféle kívánságomat nem teljesítette! Soha nem igyekezett kedvemben járni, a mit kértem, kereken megtagadott mindent, s a mi ellen tiltakoztam, az az ön parancsa szeriut mindig megtörtént!

B. Ez a világ helyes rendje!

B.-né. Azt hiszi? Hát akkor ki fogjuk zökkenteni a világot a sarkából!

B. Marcsa, Marcsa, kezdesz makranczoskodni!

B.-né. Igenis uram! Soha egy hajszálnyit sem engedett! Ennek meg kell változnia!

B. Ah! kezdem érteni, hisz ez nyílt lázadás!

B.-né. Az!

B. Lázadás? Majd csirájában elfojtjuk!

B.-né. Nem fog sikerülni. Elég volt 18 év! Leszolgáltam minden bűnömöt, s most végre meguntam e viszonyt!

B. Pedig abból semmi sem lesz! Ha kigyőzted 18 évig, nem halsz bele ezen túl sem!

B.-né. Nos hát uram, vegye tudomásul, hogy az ön uralma lejárt!

B. Az én uralmam? Ah, hát te lesz az ur? Ez valóságos forradalom! Bennem is forr a vér, a lázadástól én is lázat kaptam, de elég erős leszek legyőzni!

B.-né. Én pedig megszünök a gyöngé nem lenni!

B. S mi leszel, erős, igen? vagy mi!

B.-né. Ne tréfálkozzék. Lesz szabad akaratom, azt teszek, a mi nekem tetszik!

B. S ha én ellenzem?

B.-né. Az nekem mindegy!

B. Igazán kezd érdekes lenni! Mária figyelmeztetlek, hogy tegyél le a rettenetes gondolatokról.

B.-né. Soha!

B. Én meg kijelentem, hogy ezentúl sokkal erélyesebb leszek!

B.-né. De én is!

B. Te csak maradj erényes, de ne erélyes!

B.-né. Én meg kijelentem, hogy soha semmi pa ancát nem teljesítem, semmi tálalmát nem respektálok; a magam esze után indulok, járok.

B. Hüüb, mindjárt ki esik a föld alattam! A magad esze és feje után jársz! Hisz akkor jó uton haladsz!

B.-né. Az nekem mindegy!

B. Én meg azt mondom, hogy ezentúl is engedelmeskedel!

B.-né. Soha többé!

B. Nem-e? Akkor tovább megyek! Semmit, a mit kívánni fogsz, nem teljesítek és mintsem a mit ellenzel, meg fog történni! Ez kellene még csak! Asszonyuralom!

B.-né. Hiába is erőlködik.

B. (Kifakadva). Kivánom, parancsolom! Érted Mari, parancsolom és jaj neked, ha bármikor is ellenszegülsz!

B.-né. Én megszököm!

B. Ellenzem!

B.-né. Elválok.

B. Ellenzem!

B.-né. Megölöm magam!

B. Ellenzem!

B.-né. Én igazán . . .

B. Ellenzem!

B.-né. Ön rosszabb mint egy 48-as képviselő; ellenzem, ellenzem, még elvégre ellenző lesz — a lámpára!

B. Még enyelgésre is van kedved? Ezt is ellenzem!

B.-né. Már pedig minden ellenzése hiábavaló.

B. Ne vigy a végletekbe, olyat találnék tenni . . .

B.-né. Mit! Ellenzeni?

B. Nem, hanem kegyetlen leszek.

B.-né. Csak rajta; én felmondtam az engedelmességet! Mert a míg szégyről, hőbortról, bogárról volt szó, addig csak hagyjám!

B. Csak te bogarász!

B.-né. De most nagyon komoly a dolog!

B. Micsoda?

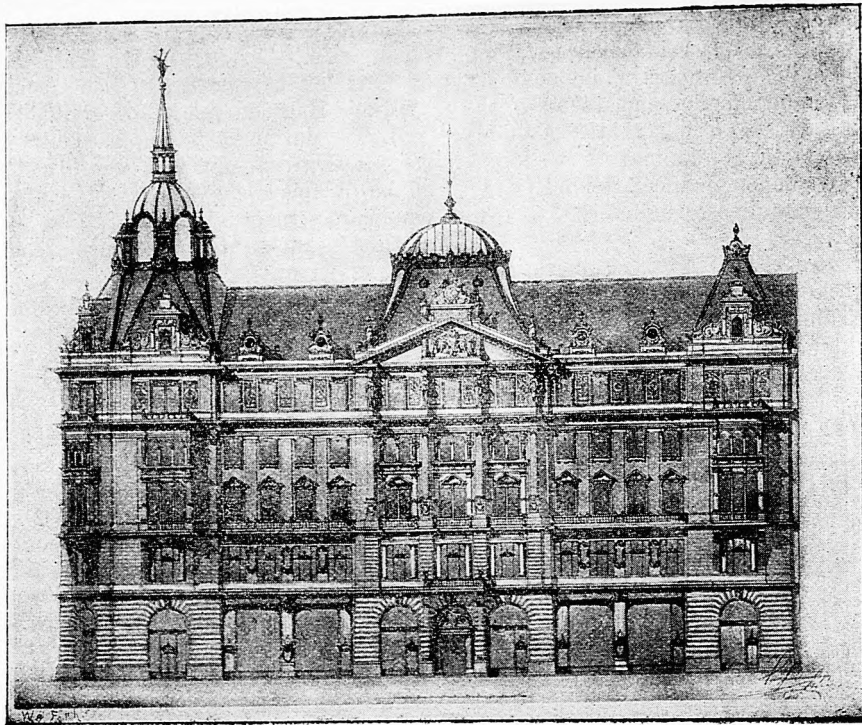
B.-né. Oh, tudom miről van szó! De nem fogja célját elérni!

B. Miféle célját? Most már csak azért is elérem, érted, csak azért is!

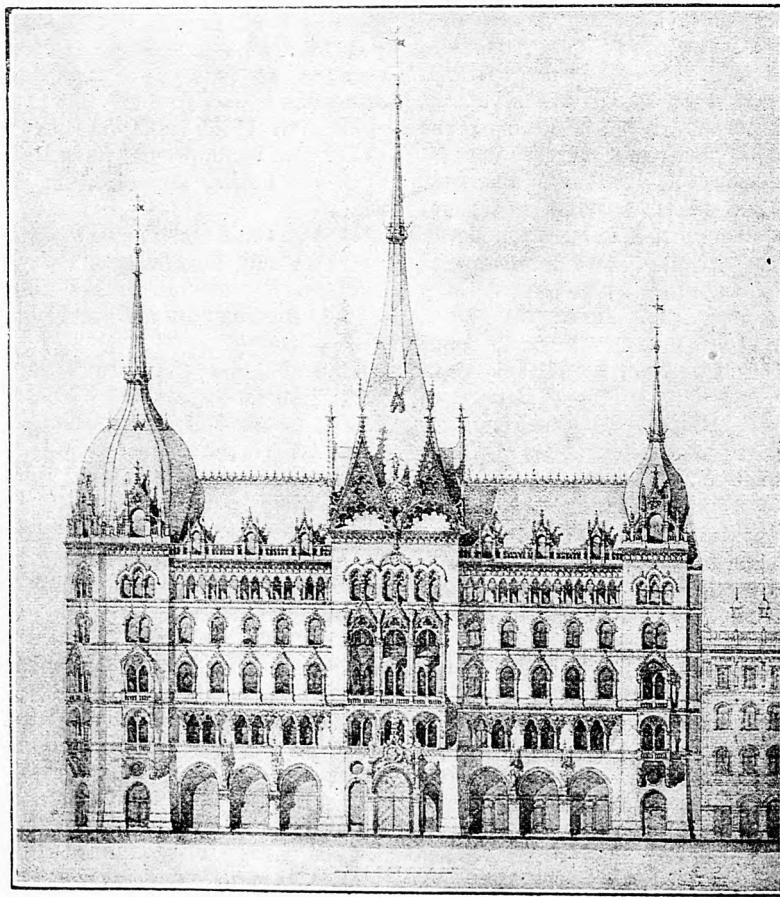
B.-né. Igen, 'de ehhez már nekem is van jogom hozzá szólni!

B. A hozzászólás nem közjog, hanem az én magánjogom!

B.-né. Akármennyire fogod akarni,

Haussmann Alajos tervezete

Pecz Samu tervezete.

én ellenezni fogom! Anya vagyok, akarom, hogy az én akaratom érvényesüljön; nekem úgy szabad hozzászólnom, mint neked!

B. Hozzászólni szabad, de szavad elhangzik! Ne ingerelj! Ne izgass!

B.-né. Meg fogom mutatni, hogy ez egyszer én leszek erős, hogy te fogsz engedni!

B. Te erős? Én engedni? Abból semmi sem lesz! Te a végletekig viszed! Megfeledekzem magamról!

B.-né. Még az sem segít.

B. Nos hát, akármi legyen is, de minthogy ellenzed, meg kell lennie! Érted!

B.-né. Ez botrány, s én tiltakozom!

B. Százszor is azt mondom, hogy én parancsolok!

B.-né. Ez esetben nem!

B. Ez esetben is, mint mindig!

B.-né. Ez a dolog engem épp úgy érdekel, mint tégedet!

B. Kihoztál nyugalmamból! Felforrtant minden csepp vérem, felindult egész idegzetem! Nézd, mint öntött el a düh! S ha száz halálba kerülne, még akkor is az fog történni, a mit én parancsolok!

B.-né. Az istenért, szerencsétlenséget akarsz hozni a házra?

B. Nekem mindegy; egy asszony, még hozzá az én feleségem, csak nem fog fölöttem diadalmaskodni!

B.-né. Hiszen azt sem tudod, miről van szó!

B. Az mindegy!

B.-né. Leányod férjhez meneteléről!

B. Nem fog férjhez menni!

B.-né. Hiszen éppen ezt akarom én!

B. Akkor igen is férjhez fog menni!

B.-né. Férjhez? Kihez?

B. Akárkihez, valami útféli koldushoz, érted!

B.-né. Még azt sem bánom, csak Bandi felesége ne legyen?

B. A Bandi felesége ne legyen? Akkor hát csak azért is Bandié lesz!

B.-né. Az istenért legyen eszed! Mert a leány szerelmes beléje? Nem tudod, hogy a szerelem vak! Leányunk váltig szomorkodik utána, szüntelen beteg. Ünnepeket, körülrajongott leány volt, most kerül a társaságot! A bálok imádott alakja, bálványozott táncosnője volt, most undorodik mindentől. Százával jön a kérés az a boldogtalan, az a szerencsétlen csak Bandi neje akkar lenni, mert szereti! S én e házasságba sohasem egyezem belé!

B. Én meg parancsolom, hogy leányom Bandié legyen!

B.-né. Boldogtalan! akarod tenni leányodat! Bandi ugyan azt mondta megöli először magát, azaz először leányunkat azután magamagát; de hát csak nem adnád Leonkát Bandinak! Diplomája sincs és csak miniszteri segédfogalmazó!

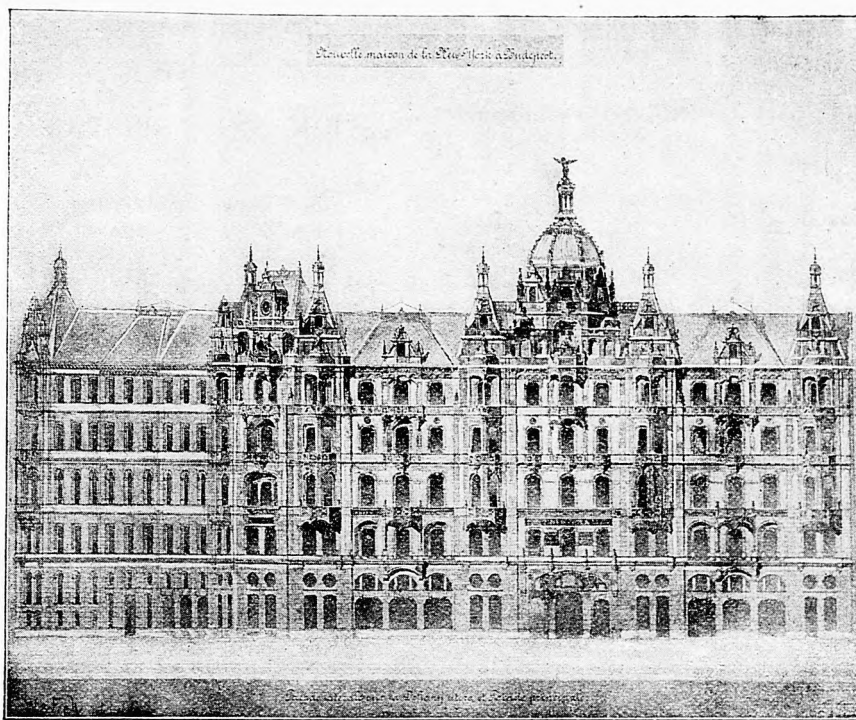
B. Sohasem bánom én, ha ideiglenes tiszteletbeli segédfogalmazó helyettesdíjnak, odaadom biz én, már csak azért is mert te nem akard!

B.-né. Én nem engedem, én nem tűröm, hogy Leonka a neje legyen!

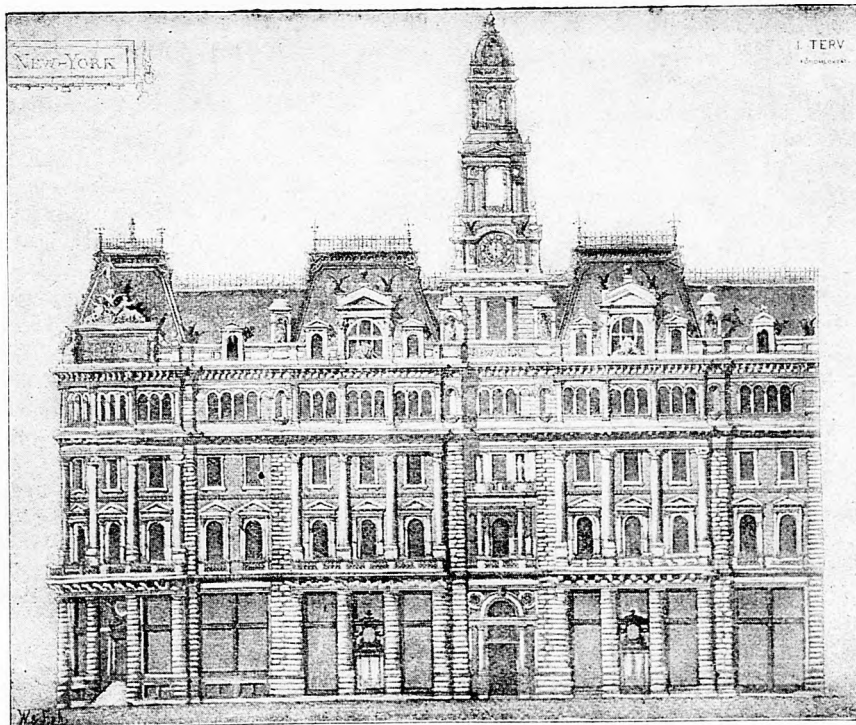
B.-né. Az nekem mindegy! Ez egyszer fogok győzni!

B. Asszony, sirba viszel! Kimondtam, hogy Bandiné lesz!

B.-né. Én el sem megyek a mennyegzőre!

Steinhardt és Lang tervezete

Ulrich Keresztély tervezete

Ez egyszer én fogok győzni, és azután majd én leszek a parancsoló!

B. Feleség! Ne ingerelj! Ne izgass fel a végletekig, mert olyat teszek, amit magam is megsajnálok!

B. Én parancsolni fogom!

B.-né. Én kiátkozom!

B. Én megtiltom!

B.-né. Elvégre is az anyja vagyok!

B. Tagadom!

B.-né. Micsoda, nem én vagyok az anyja?

B. Az anyja? Nem tudom!

B.-né. Tehát ön nem enged?

B. Soha! Hiszen, ha engedek, holnap te fogsz parancsolni, holnap már teleszel az ur! Nem oda Buda! Ebből misem lesz!

B.-né. Akkor botrány lesz a vége!

B. Legyen?

B.-né. S nem riad vissza a botránytól? Nem félti leányát nyilvános meghurcoltatástól?

B. Nem!

B.-né. Nos én féltém leányomat! Szégyelném magamat! Jó van! Legyen meg! Nem az ön kívánsága győzött... én engedek, legyen meg! A leány is akarja, legyen a Bandi felesége! Hanem egy feltétel alatt...

B. Neked ellenzem! (félre megnyugodva:) Ez volt azután a győzelem! Még is csak legény vagyok én a gáton! Milyen erély! Milyen szikárdság! Milyen vasakarát!

B.-né. No ezt pedig megkívánom, inkább meghalok!

B. Ujra kezded? Jól van, tiltakozom ellene!

B.-né. Megkívánom, hogy egy negyed év előtt ne legyen a mennyegző!

B. Milyen akaratos, makacs vagy ma, csak azért is!

B.-né. Csak nem akarod az eljegyzést még e hóban!

B. De igen!

B.-né. Ezt nem engedhetem meg! Te talán e héten szeretnéd, pedig én ellenzem!

B. Már pedig e héten lesz!

B.-né. Te képes volnál még ma megünnepelni az eljegyzést!

B. Persze hogy igen, mert ellene vagy!

B.-né. De az istenért, csak nem akarod őket tüstént eljegyezni, ezt már csak nem tűröm meg!

B. Nem tűröd, tüstént akarom igenis!

(Leonka és Bandi befutnak e szavakkal:)

Papa akarja, ime itt vagyunk!

B.-né. (elejökbe áll.) Én nem engedem! Atyádnak nincs szava: én parancsolok!

B. (Kitörve) Mit? Te parancsolsz? (félre tolja feleségét) Majd megmutatom én. (Leonka kezét Bandiéba teszi) Egymásé vagytok, apai áldásomat reá! Isten engem úgy segítjen, hogy nem engedek.

B.-né. (a pamlagra rogy és sir) Kegyetlen ember!

B. (Kifelé menve) Micsoda férj vagyok én? Minta férj! Ez aztán erély! Ugy-e? Mindent kiviszek, mindent. (El)

B.-né. (felugrik s hangosan kaczag) Látod lányom, így kell azt!

Leonka. Ezer aggodalommal hallgattuk ellenzését édes anyám!

B.-né. Tudtam én azt jól, hogy atyád ellenezné e házasságot, és akkor nem engedett volna; ez volt az útja: mert

én nem akartam, ő kötötte magát hozzá! Most egymásé vagytok, csak így tudtam kivinni! Legyetek boldogok!

Bandi. Én édes, imádott menyaszszonyom! (átöleli.)

Leonka. Drága vőlegényem!

B.-né. Szörnyen vasakaratu ember ez az én férjem, igazi Bismarck!

A kik valóban akarnak.

Pipás Demeter és életének társa, Sári asszony, nagy elhatározással léptek a főtisztelendő plébános ur czifra szobájába, mert hát mivel, hogy ők valóban akarnak. Épen ekkor biztatta a plébános úr szep tajtékpipáját buzgóbb működésre, hegyes szalmával piszkálva a füstölő masinát. Hát csak csudálkozva csapja össze kövér tenyerét, mikor beállit hozzá az éltes pár — duzzogva, kerülve egymás tekintetét és a czifreplaton keresve valami pontot, a mit történetesen meglehetne bámulni. Sári asszonynak még a színes koczkás vállkendője is félre volt csuszva az oldalára, a haja meg pláne rendezetlenül omla nyaka köré, a mi nála olyan nagy dolognak jelenté kezdetét, mit érdemes vörös krétával beírni az álmoskönyvbe. Demeter úr még a bajuszát sem fené ki hegyesre, a csizmája meg nehéz volt a tegnapi sártól, mely tény elvitázhatlan jelenté, hogy hadi lábon áll az élete párjával. Hogy ezt a rossz viszonyt nyilvánossá is tegyék, az egyik jobbra kerülgeté a gyüölt léptek nyomát, a másik balfelé keresgeté az eltakaró kuczkót, mintha valamiképen láthatatlanná akarná tenni magát. A főtisztelendő ur hol az egyikre tekinté, hol a másikra veté bámuló pillantását, mikor aztán eléggé gyönyörködék ebben az érdekes képben, akkor megállapodék Sári asszony síralmas alakján tekintete.

„Domine spectabilis! Pia femina! Quid accidit? Ugyan csak ki vannak forgatva a természetes valójukból. Az Ur szerelmére, miért e harag, mely, mint véres tűz, dul kettőjük között. Felebarátaim az Urban, hát oda a hűség, a szeretet, mely összefűz éleltüket, mint a szent olvasón, összefűzi a szemeket ezüst kapocs? És kelmed Sári asszony, kit még sohasem láték ilyen kikelt alakban, miért táplál szívében kegyetlen odiumot hités élettársa ellen?” — De erre már Sári asszonynak megeredtek a könnyei, miképen az ég hullatja cseppjeit, ha elbujik a sötét felhők mögé a ragyógo nap. „Hát, hogy miért vagyok így kikelve a valóból? Nagy a sora annak lelke tisztelendő uram. Nem is tudnék rá nagy hirtelenében megfelelni, csak attól méltóztassék megkérdeni, kinek bűm nyomja a szívet.” — Szól vala pedig ez Demeter urnak, ki erre csak úgy félvállról az asszony felé nézett, aztán megbigyesztvén duzzadt ajakát,

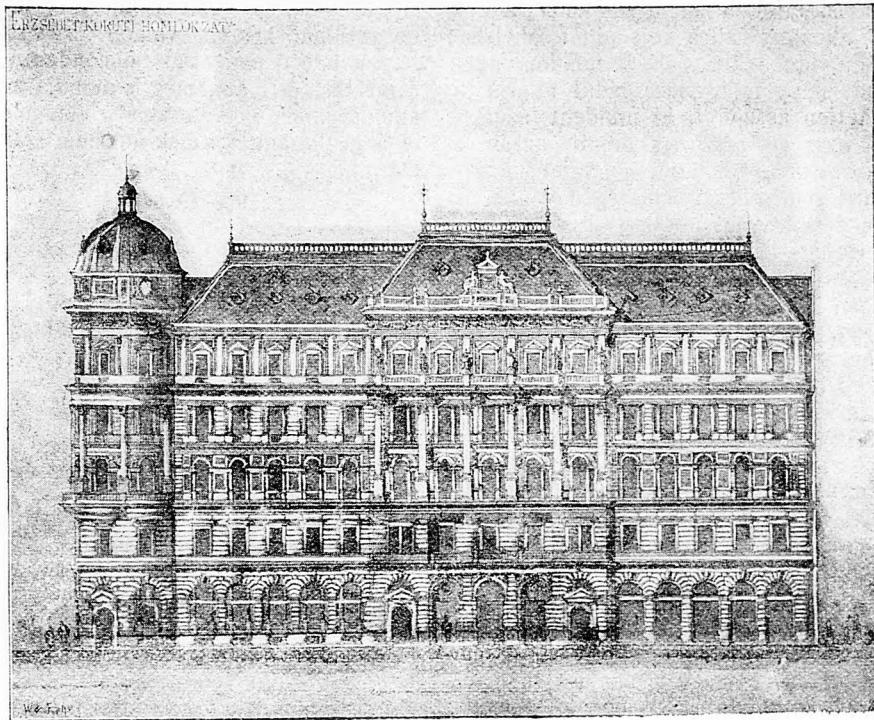
ismét azt a háborus képet nézé nagy komolyan a falon. „Nem is természetes az, tisztelendő ur, a mi velem történt. A tulajdon uram tett olyan csuffá, hogy szinte szégyenlek illetén módon megjelenni az emberek előtt. Hát kérem, úgy volt az, hogy éppen ballábonnal keltem fel azon napon. Na, mondok a Jóska gyerekek ki már kis meztelábos korától ott volt nálunk, ma bizonyosan valami baj lesz. Hát alig hogy ezt kimondom, eszembe jut, hogy ma péntek napja vagyon és mégis a padláson száradt egész éjjel a fehérnemű. Tetszik tudni, ez nagy szó, erre már megijedtem. De utóbb már el is kezdém felejteni a dolgot, mikor csak átbállag hozzám a Pántlikás Juli a falu végéről és nagy titkolódzás között suttogja, hogy milyen asszony vagyok én, hogy itt saját szemem láttára hagyom csókolozni az uramat a Boriskával, már tudniillik a szolgáló leánynyal. Erre én összecsapom a kezemet, mire ő azt mondja, hogy hiszen már erről beszél az egész falu. Na — mondok én neki — az nem igaz, az én jó uram nem olyan ember, nem szüri az össze mindenkivel a levet. Ő aztán motyogott valamit, de én nem is hallgattam rá. Hát-kérem — alig teszi ki a lábát a házból, csak rohan haza a férjem, a mi kezébe kerül földhöz vágja és megáll nagy dölfösen a szímem előtt. Én éppen el akarom mondani neki a dolgot, mikor ő félre lök s azt kérdezi nagy gorombán, hogy hát hová tettem a fehérpöttyös kendőt. Azt — tetszik tudni — éppen előtte való nap adtam oda a szegény Jóska gyerekeknek, mikor panaszkodott, hogy éjjel mindig meghúti a torkát. — Erre a goromba szóra én megijedtem — minthogy nem akartam növelni a haragját, azt mondtam neki szép szelíden, hogy hát iszen majd előkerül az, ott lesz valahol a ládában. Rohan ő erre az istállóba hol a Jóska vakarta a szürkéket s mikor meglátja a nyakán a kendőt, gonosz káromkodásra nyitja a száját. — Erre már Demeter ur is megszólal, ki eddig vasvégü botjával a padimentumot szurkálta és a levegőbe vágott mindenféle alakokat. „Másképp áll az kérem. A Jóska nem is volt az istállóban, hanem a felszerben, nem is a szürkéket vakarta, hanem a szerszámot mázolta és én nem is káromkodtam, hanem gunyos mosolygásra fordítam a dolgot.” — „De már bocsánat, olyan igaz, mint a hogy itt állok, hogy az én szavam való”, — kardoskodék Sári asszony és már kereste villogó szemével a kuczkót, hol Demeter ur rejtőznék. — „De amici fratres, ez nem tartozik a dologra.” — „A mi igaz, az mindig igaz” motyogá Demeter ur, két ujját tüskés állához értetvén, másik kezével meg a botra dülleszkedvén; úgy várta a következőket. — „Erre ő rám tör, tisztelendő atyám, és az én becsületes személyemet olyatén módon alázza meg ott mindenki előtt, hogy

nyilván valóan kimond, miszerint a Jóska gyerekekkel megcsalom az ő tiszta személyét. Lelkem tisztelendő uram, ez olyan valami volt, a mit derék személy, ki már husz év óta eszi a becsület kenyerét — szó nélkül nem hagytam. Mondtam is neki, ne ismétlje ezt többször mert én azonnal elemésztem magamat, vagy a kutba ugrom rögtönösen. Ő meg ismételte, nem egyszer, többször is. Hát ez az én nagy bajom tisztelendő plébános ur s ezért akarok én becsületes módon úgy tenni, mint a hogy az urak tesznek a városban — „elválni.“ Demeter ur nem is csitítá a zokogó asszonyt, hanem másik lábára tevéen át az egyensúly nagy felét, fejbolintással erősíté, hogy hát igen, ők válni akarnak. — „De, domine Demeter — hát meggondolta ön ezt a dolgot, cum virido capite akarja ott hagyni a felségét, nem lázad fel ez ellen a pietása és az ősi amor familiarusa? És maga — testvérem az Urban — nem tudja mindezt hűségesen eltűrni és nem gondolni a hívságos világgal. Per gloriám Dei! Hát annyira gravidus a lelke gonosz odiummal, hogy nem nézi a husz esztendő, melyet in pace et veritate együtt töltöttek? Ugyan gondoljanak egymásra s ne viseljenek haragot contra ipsos.

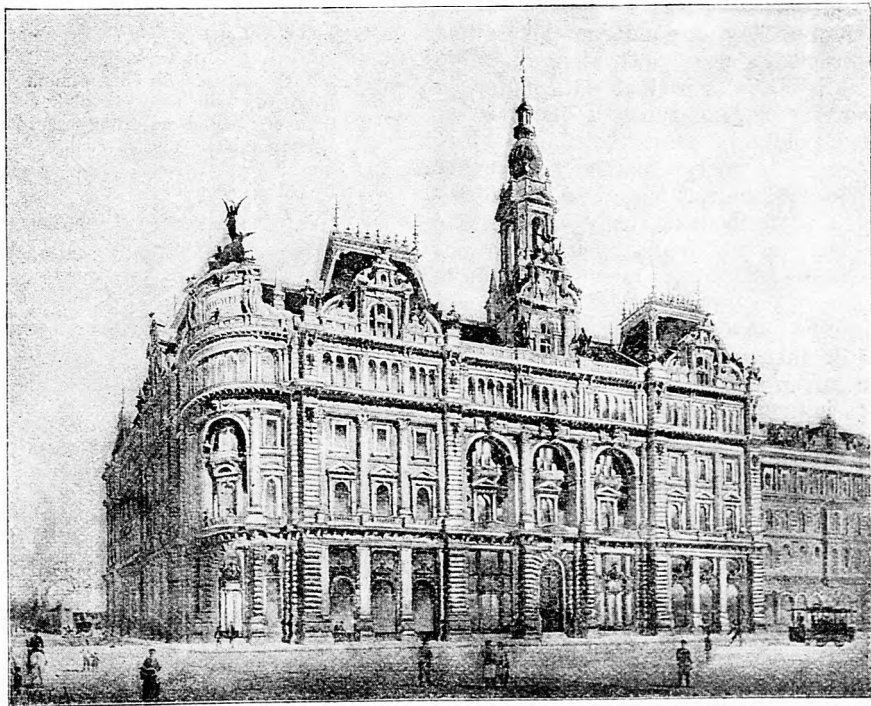
De beszélhetett a tisztelendő ur, senki sem hallgatott szavára. Demeter ur a padimentum rarajzolt czifra botjával kacsaringos alakokat, Sári asszony meg csak a szemét törölgeté köténye szélével. Mikor aztán látta a jóságos plébános ur, hogy itt már szívreszóó beszéd nem segíthet, akkor összetéve tenyereit és jóízű mosolygását elrejtve kövér arcának redői közé, mondogatá, hogy hát iszen jól van, ha mindenképen válni akarnak, ő elválasztja őket. Erre aztán mind a két fél megrezzent egy kisé. Én istenem, furesa szó is azoknak, kik már husz év óta rakják össze a krajezárokat, husz év óta ültetik meg kövér maggal a fekete földet, husz év óta támogatják egymást az élet ügyes-bajos dolgaiban, hogy most mindennek vége, te menj erre, mert arra megy a másik, te ne járd erre, mert ide jár a másik! Furesa biz az, de hát Demeter ur nem törődik ezzel, elhatározta odahaza, hogy vassá edzi a szívét, meg is áll keményen, csak a pitykés dolmányát huzza jobban a vállára, hogy valamiképen meg ne lássék, mintha elérzékenyedésre volna hajlandó. Hát hiszen, ha most sirna, jajgatna az az asszony, vagy oda rohanna a személye mellé és régi jó szokás szerint végigteremtézné, tán ő is meggondolná a dolgot, ő is azt mondaná, hogy hát igaza van a tisztelendő urnak. De az az asszony nem sir, daczosan emeli most már fel fejét — nagy dolog az kérem, ha valakinek a tisztaságát olyan szóval feketitik be. Hát Demeter ur mókázik egy kicsit, mintha valami nagy dolga volna a

pörge kalapjával, mikor aztán látja, hogy most már semmiképen sem lehet ide benn maradni, akkor megindítja lassu lépteit, váltig biztatván rokkant két lábát a szükséges sietésre. Szép illedelmesen köszön, akkor aztán kifelé

minemü asszonyi sivitást nem hall, akkor nagy elhatározással gyorsítja lépteit. Sári asszony egy lépést tesz utána, mintha valami gondolat átfutott volna az agyán, valami fájdalom hirtelen meglepte volna a szívét, de azért erősen

Bukovics Gyula tervezete.

Ulrich Keresztély tervezete.

indul. Az ajtóküszöbnél megáll, mintha csak az forogna a gondolatában, hogy nagy dolog ez még is, hátha most még is megered az asszony könyvének árja az ő távozása miatt — de mikor sem-

áll, csak az ajka remeg, csak a könyvi hullnak lassan-lassan. Mert nagy az ő megbántatása!

Másnap mindent, mi szétosztható volt, két részre darabolt a tisztelendő

ur, azon biztatással, hogy az írott tes-
timoniumot majd hamar megkapják. Most
már igazán el voltak választva. Az öreg
Demeter keserű szívvél ballagott haza
felé. Ott lakot a falu egyik végében —
mert hát az az asszony a másik végében
lakott. Szépen rendbe hozá jószágait
és hozzá látott a magányos ember nehéz
dolgaihoz. A cifra tajt pipát sehohsem
találja, hiába keres össze minden zugot
s már nagy mérgében szidni akarja a
rendetlen asszonyt, ki mindent szerte-
szét szór — csak akkor üt aztán a
szájára, mikor belátja, hogy most már
senkit sem lehet felelősségre vonni. A
pipa szára olyan hosszú, alig tud rá-
gyújtani — mert hát máskor mindig az
az asszony gyújtotta meg szép lán-
golóan. Eh! de mit gondol ő mindig arra
az asszonyra! Az igaz, hogy a magányos
embernek sok kényelmetlensége van,
hanem hát nem nagy baj az! — Este
aztán előveszi a köszvény, jól esnek
valami meleget tenni a lábára, hanem
mikor azért is fel kell kelni, tüzet
rakni, vesződni — inkább lefekszik.
Akkor aztán nyomja az ágy, kemény
a vánkos, a csendesség meg olyan
tűrhetetlen, hogy az ember el sem
tud aludni tőle. Nem is alszik el előbb,
míg a hajnal gyors hírnöke meg nem
kopogtatja az ablakot, hogy most már
aludjék, mert megéri az a szégyen,
hogy álmosfövel éri meg a reggelt.
Álmodik valami rosszat és mikor reggel
megnézi az álmoskönyvet, hát az be-
tegséget mutat. Pedig bizonyos, ugyanaz
a kép van itt is: a puha, szépen
megvetett ágy, a gondosan előkészített
fehérmű, a megtömött pipa, a párolgó
kávé az asztalon s olyan édes, betegség
gyógyító meleg ruha a köszvényes
lábra, melytől rögtön elkotródik a kínzó
betegség. A nagy gondban még ezeket
is elfelejti, hanem mikor délben a cse-
lédek panaszkodnak, hogy a szakácsné
milyen rosszul főz, milyen fukar és
hozzá teszik, hogy nem így sültött
Demeter ur hites felesége, akkor már
mégbe jön és rájuk kiált: „Mi kö-
zötök ahhoz? Ertetek is ti ahhoz? —
De mikor a szobába befordul, maga is
olyasmit gondol, mit ezek előtt a nyelv-
cselédek előtt szégyelt volna megmon-
dani. Alig hogy leül az ablak mellé,
hát csak nagy vonítást hall az udvaron
s pár perc alatt kitarja az ajtót s
befut rajta — a „Burkus“ Sári asszony
jogos házőrzője. „Te bestia, nem ta-
karodsz innen, takarodsz a gazdához,
kinek szolgálsz.“ De a „Burkus“ bizony
meg sem haragszik erre a goromba szóra,
nem is hallgat rá, hanem oda dörgölődik
a lábához, nyalja a kezét, s a mellett
panaszkodik, sir, jajgat kerservesen és
mégis örvendve. Ez már olyan valami mire
Demeter kénytelen egy cseppet kitör-
ölni a szeméből, a mi olyan akaratlanul
lopódzott oda. Hát hiszen nem is az az
asszony okozta ezt, hanem ez a hü
kutya, már csak mégsem lehet róla el-

felejtkezni! És mikor felemeli a kezét,
hogy megüsse . . megszánja a szegény
párát és szeliden simogatja selyem
szőrét. Aztán motyog neki, sokat elpa-
naszkodik, elkesereg, hogy bizony rossz
sors ez, nem érdemi ő ezt meg, ő csak
nem akar szólni, de bizony fáj az a
megbocsátó, jó szive, melyet olyan
kegyetlenül keserít valami . . valami
. . . a mit ő nem tud elmondani. A
„Burkus“ érti azt, meg is mondja majd
annak, kinek nem szabad elmondani,
el is árulja annak kinek azt nem szabad
elárulni.

(Folyt. köv.)

Csodálkozol . . .

Csodálkozol, hogy verseim közt
Egyik felett sem áll neved,
Mely bájaid visszhangja volna,
S elmondáná szerelmemet?

A többi ifju lelkesületen
Fendíti lantja hurjait,
Megénekelni ideálját
S elősorolni bájaait:

„Dús hajzatának éjszakáját“ . . .
„Márvány kebelt, csillag szemet“ . . .
„A gömbölyű kart, és a többi
Vénus nyakat őz természet.“ . . .

Ezt zengedezték nyögve, bűgva
Sok század éven át maig
S ezt fujja sok száz rossz poéta.
Egész az ítélet napig.

De ah! a szívnek drága titkát,
Tele szájjal ki hirdeti
S ki érzelemről örökké
Tud-e valóban érzeni?

Azért ne bándd én édes álmod
Hogy rólad im nem verselek,
Hisz rég tudod már, hogy szeretlek
S hogy szívem, életem tied.

Faludi Arthur.

Gyomai Zsigmond.

Merengés.

Magamban, elmerengve ültem,
Régen kihalt a zaj körültem.
Feltárta kapuit az éjjel:
Ragyog a csillag szerteséjjel.

El-elmerengek multamon,
S miként a hatyu a tavon:
Ugy siklik által lelkeimen
Egy fájón-édes érzelem.

Igaz, osalódtam már sokat,
De nem csaltam meg másokat,
S volt mindig egy-két jó barát,
Ki nagy órán keblére zárt.

Láttam szemekben égi fényt,
Táplált szívem édes reményt;
S mi akkor olyan jól esett,
Kaptam mosolyt is eleget.

A szökét, barnát tisztelém,
Ah, üdvöm gyorsan föllelém!
Oly könnyen hittem nékiek,
Ugy képelem, hogy égiek!

Ma már tudom, csak földi nő,
S ha volna bár mily bűvölő;
Lehetne bája isteni —
Nem tudna lelkesíteni.

Még is, ha egy — még is, ha ő:
A drága, kedves, szende nő,
Oly szeliden nézett reám —
Nem, nem lehet csaló e leány!

Mosolygó arca bűvölet,
Bár merre is lépten követ;
Hiába futnék — érzem:
E nőt szeretni végzetem.

S bár megcsalt már előtte száz,
Még is gyötör szerelmi láz;
S nem talállok balzsamot,
Csak majd, ha ez is — elhagyott!

Képtalány.

A mult számban közölt talányok
megfejtése:

A képtalányé:

Munka nélkül nincs nyugalom.

A számrejtvényé:

Bús dülledékén Husz romvárának,
megállék.

Számrejtvény.

Pongrácz Sándortól.

21, 30, 2, 32, 89, 91, 27,	Természeti tünemény.	113, 10, 25, 72, 20, 84,	Város Magyarországhban.
90, 116, 99, 47, 68, 70,		102, 104,	
13, 29, 55, 31, 35, 68, 83,	Egy kedvelt operette.	11, 8, 81, 112, 117, 76, 95,	A természet ébredése.
84, 38, 68, 92, 65,		51, 67, 48, 41, 12, 15, 95,	
85, 42, 6, 44, 17, 64, 24,	Magyar színmű.	36, 92, 114, 37, 23, 38,	Történelmi esemény.
26, 7, 1, 28, 108, 84, 63,		107, 49, 5,	
115, 90, 114, 43, 79, 50, 9,	Vitéz pasa.	100, 8, 33, 101, 94,	Női név.
55, 111, 4, 88, 115, 64, 34,		69, 39, 16, 19, 22,	Bibliai alak.
90, 77, 105, 3,	Híres csatahely.	53, 58, 59, 48, 14,	Természettudós.
61, 60, 61, 65, 93, 80,		66, 74, 98, 69, 86, 40, 84,	Térdeplünk rajta.
97, 81,	Magyar lantosok szere.	46, 45, 106, 110, 103, 27,	Máskep falu.
109, 18, 64, 23, 21, 75, 57,		73, 13, 4, 87, 68, 96,	A ház kiegészítő része.
78, 71, 54, 52, 108,		1—117.	Szép magyar népdal.